

УДК 368.1

DOI: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2020-1-45>**Косарева І.П.**

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин та фінансів
Харківського торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету*

Степаненко С.В.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин та фінансів
Харківського торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету*

Мазур Т.Б.

*студентка
Харківського торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету*

Kosarjeva Iryna

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of
International Economic Relations and Finance,
Kharkiv Trade and Economic Institute,
Kyiv National University of Trade and Economics*

Stepanenko Serghij

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of
International Economic Relations and Finance,
Kharkiv Trade and Economic Institute,
Kyiv National University of Trade and Economics*

Mazur Tetjana

*Student
Kharkiv Trade and Economic Institute of
Kyiv National University of Trade and Economics*

ВИЗНАЧЕННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ВИКОРИСТАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ

DETERMINATION OF THE POSSIBILITIES OF USING THE INVESTMENT POTENTIAL OF INSURANCE COMPANIES IN UKRAINE

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто економічну сутність інвестицій, проведено класифікацію інвестицій для організації інвестиційної діяльності з виокремленням інвестицій у виробничу сферу, обґрунтовано визначення можливостей використання інвестиційного потенціалу страхових компаній та банків в Україні. Розглянуто систему показників для вимірювання такої категорії, як інвестиційний потенціал, а також здійснено порівняльну характеристику інвестиційної діяльності щодо продуктів страхування життя й страхування іншого, ніж страхування життя. Використано методику розрахунку валового інвестиційного потенціалу (Uvip) страхових компаній України у 2019 р. щодо дев'яти страхових компаній («УНІКА», «РЗУ Україна», «АРХ», «ІНГО Україна», «ТАС СГ», «УСГ & ГЛОБУС», «ОРАНТА», «ПРОВІДНА», «АСКА»). Зроблено розрахунки (за методикою Н.Н. Нікуліної), які підтверджують наявність інвестиційного потенціалу.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційний потенціал, потенційна інвестиційна активність, страхові компанії, банки, система показників.

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрена экономическая сущность инвестиций, проведена классификация инвестиций для организации инвестиционной деятельности с выделением инвестиций в

производственную сферу, обосновано определение возможностей использования инвестиционного потенциала страховых компаний и банков в Украине. Рассмотрена система показателей для измерения такой категории, как инвестиционный потенциал, а также осуществлена сравнительная характеристика инвестиционной деятельности касательно продуктов страхования жизни и страхования иного, чем страхование жизни. Использована методика расчета валового инвестиционного потенциала (Uvip) страховых компаний Украины в 2019 г. касательно девяти страховых компаний («УНИКА», «РЗУ Украина», «АРХ», «ИНГО УКРАИНА», «ТАС СГ», «УСГ & ГЛОБУС», «ОРАНТА», «ПРОВИДНА», «АСКА»). Сделаны расчеты (по методике Н.Н. Никулиной), подтверждающие наличие инвестиционного потенциала.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционный потенциал, потенциальная инвестиционная активность, страховые компании, банки, система показателей.

ANNOTATION

The article deals with the economic nature of investments, classify investments for the organization of investment activities with the separation of investments in the production sphere, and substantiate the possibilities of using the investment potential of insurance companies and banks in Ukraine. The system of indicators

for measuring such category as investment potential is considered, as well as comparative characterization of investment activity on products of life insurance and insurance other than life insurance. The technique of calculating the gross investment potential (Uip) of insurance companies of Ukraine in 2019 for 9 insurance companies (UNIKA, PZU Ukrayina, ARX, INGO UKRAINE, TAS SG, USG & GLOBUS, ORANTA, PROVIDNA, ASKA) was used. Calculations (according to the method of Nikulina N.) are made in the work, which confirm the presence of investment potential. It is proposed to use indicators of the level of gross and net investment potential of insurance companies for quantitative generalization of the financial resources of an insurance company potentially suitable for investing. Characterization of the nature of investments, their role, types and sources; determination of investment potential of insurance companies; establishing ways to improve Ukraine's investment policy; determining directions for improving state regulation of investment activity in Ukraine. The components that would allow evaluating the investment potential of the banking system are: banks' own capital (statutory and balance capital), structure of attracted resources (important are term resources of the population and enterprises), profit and structure of banks' credit and investment portfolio. It is the analysis of the dynamics of these indicators that makes it possible to assess the investment potential of the domestic banking system and to determine the effectiveness of its activities and prospects. Research has been conducted on the search for investment reserves domestically and based on foreign experience, where insurance companies are one of the main sources of investment economic needs in countries with developed market economies; it is possible to note the presence of quite high investment potential of insurance companies and banks.

Key words: investments, investment potential, potential investment activity, insurance companies, banks, system of indicators.

Постановка проблеми. В умовах довгострокової внутрішньої кризи в Україні залучення фінансових ресурсів із зовнішніх джерел призводить ще до більшого поглиблення кризи та виникнення фінансової залежності економіки від інвесторів, тому пошук внутрішніх інвестиційних джерел та створення дієвого механізму залучення власних фінансових ресурсів є досить актуальними проблемами, які потребують вивчення та аналізу. Успішне вирішення цієї проблеми дасть змогу подолати негативні тенденції та забезпечити ефективний розвиток основних напрямів, що можуть бути визначені пріоритетними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема інвестиційної діяльності страхових компаній та банків, їх державне регулювання досліджуються багатьма вітчизняними й зарубіжними вченими та практиками, такими як В.Д. Базилевич, І.І. Рекуненко, Н.М. Внукова, С.С. Осадець, О.Ф. Фурман.

Формування цілей статті (**постановка завдання**). Мета статті полягає у визначенні змісту інвестиційного потенціалу страхових компаній і розкритті ролі страхових компаній та банків у формуванні інвестиційного ресурсу в економіку, а також окресленні напрямів удосконалення державного регулювання інвестиційної діяльності для забезпечення фінансової стійкості країни.

Для досягнення поставленої мети вирішено такі завдання, як надання характеристики сутності інвестицій; обґрунтування поняття «інвестиційний потенціал»; систематизація основних показників, що оцінюють інвестиційний потенціал страхової компанії; виконання розрахунку інвестиційного

потенціалу на прикладі дев'яти страхових компаній за методикою Н.Н. Нікуліної. У процесі дослідження використано такі методи наукового пізнання, як методи систематизації, узагальнення, графічний метод, метод аналізу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Подолання проблем, що існують у країні із залученням інвестицій, є найважливішою умовою забезпечення сталого економічного зростання, що є головною метою України найближчими роками. У зв'язку з цим основними завданнями державного управління є поліпшення інвестиційного клімату, підвищення інвестиційної активності вітчизняних страхових компаній на підставі формування ефективного механізму використання фінансових ресурсів страхових компаній.

Важливими передумовами забезпечення ефективного економічного розвитку в Україні є подальша активізація інвестиційного ринку, вдосконалення його структури та підвищення динамічності його учасників у реальному та фінансовому секторах.

Специфіка економічних процесів у нашій країні зумовлює ситуацію, за якої інвестиційні ресурси страхового сектору функціонують у досить обмежених сегментах і не відіграють вагомої ролі у формуванні загального інвестиційного потоку в країні загалом і на рівні окремих суб'єктів господарювання зокрема [11, с. 203].

Л.В. Лебединська та Л.О. Ремньова наголошують на тому, що особливість страхових компаній полягає у виконанні ними функцій інституціональних інвесторів, що зумовлене такими чинниками, як наявність власних коштів, якими страховики можуть розпоряджатися на власний розсуд, зокрема спрямовувати в різні види інвестицій; специфіка формування залучених фінансових ресурсів, що дає змогу страховим компаніям користуватися протягом певного проміжку часу коштами страхувальників і вкладати їх в інвестиційні інструменти. При цьому страхова та інвестиційна діяльність страхової компанії органічно пов'язані, незважаючи на розбіжність цілей, адже страховий фонд є джерелом фінансування інвестиційної діяльності, а прибуток від інвестиційної діяльності може бути спрямований на фінансування страхових операцій. У зазначеному контексті роль страхування як стратегічного фактору економічного зростання та прискорення інвестиційного розвитку в країні потрібно обґрунтовувати з огляду на існування тісного взаємозв'язку здійснюваної ним функції страхового захисту та інвестиційної функції [11, с. 204].

Французький економіст П. Массе вважав, що «інвестування є актом отримання задоволення у майбутньому від поточних інвестиційних благ» [9, с. 202].

Сам же термін «інвестиції» має латинське походження («investure» – «облачати»), а в економічну теорію й практику зазначене поняття прийшло з англійської мови («to invest» – «вкладати»).

Економічну сутність інвестицій можна сформулювати як процес вкладання капіталу в різні види підприємницької діяльності задля його збереження й примноження, отримання прибутку та досягнення соціального ефекту [4, с. 8].

О.Д. Вовчак наголошує на тому, що інвестиції – це частина фінансових ресурсів, використовуваних у формі довгострокових вкладень [7, с. 202].

У спеціальній літературі можна зустріти різні класифікації інвестицій.

Так, П.Л. Гринько відзначає, що всі інвестиції можна об'єднати у дві великі групи, а саме інвестиції фінансового та економічного аспектів. У фінансовому аспекті ними є всі види активів (коштів), що вкладаються в економічну діяльність задля отримання доходу, а в економічному – витрати на відтворення об'єктів основного капіталу [10, с. 65]. Найбільш детальну класифікацію пропонує С.М. Рудейчук (табл. 1).

За характером участі в інвестиціях прийнято виділяти прямі, портфельні (непрямі)

та інші інвестиції. Прямі інвестиції (“direct investment”) – це інвестиції в це підприємство, обсяг яких становить не менше 10% акціонерного капіталу цього підприємства. Портфельні інвестиції (“portfolio investment”) – це інвестиції в цінні папери цього підприємства, обсяг яких становить менше 10% акціонерного капіталу. Інші інвестиції (“other investment”) – це інвестиції, не пов'язані з підприємством (вкладення капіталу в ГКО, ОФЗ тощо) [2, с. 25].

Щодо об'єктів вкладення розрізняють реальні, фінансові та інтелектуальні інвестиції (рис. 1).

В Україні існує висока потреба в інвестиціях, до пріоритетів інвестування належать значне збільшення частки та обсягів виробництва сучасного машинобудування, досягнення енергетичної незалежності, впровадження енергозберігаючих технологій, захист довкілля, житлове будівництво, охорона здоров'я, вища освіта, наука, космос, відновлення та розвиток військово-промислового комплексу [14, с. 8].

Страховання в економіці ринкового типу є, з одного боку, засобом захисту бізнесу й до-

Таблиця 1

Класифікація інвестицій для організації інвестиційної діяльності з виокремленням інвестицій у виробничу сферу [18, с. 153]

Класифікаційна ознака	Види інвестицій
За джерелами фінансування	Державні, муніципальні інвестиції, галузеві, приватні інвестиції, змішані інвестиції, що утворюються з різних джерел.
За змістом інвестиційного об'єкта	Прямі (реальні) інвестиції, портфельні (фінансові) інвестиції, інтелектуальні та інноваційні інвестиції (придбання патентів, ліцензій), альтернативні інвестиції, пов'язані з уміщенням капіталу в предмети мистецтва.
За етапами інвестування	Початкові інвестиції (здійснюються під час започаткування проекту або купівля підприємства), екстенсивні інвестиції (кількісні), ефективні (якісні, інтенсивні) інвестиції, реінвестиції, бруто-інвестиції (нетто-інвестиції та реінвестиції).
За якісною сутністю вкладеного капіталу	Матеріальні інвестиції, пов'язані із застосуванням машинних технологій, фінансові, тобто грошові інвестиції, нематеріальні інвестиції.
За сферами вкладення капіталу	Виробничі інвестиції соціального та екологічного призначення, науково-технічні інвестиції. Економічні інвестиції (отримання прибутку) та політичні (утримання та управління політичних партій).
За рівнем суб'єкта інвестування	Міжнародний, макроекономічний та мікроекономічний, галузевий, регіональний рівні.
За об'єктом вкладення капіталу	Інвестиції в капітальне будівництво, капітальний ремонт, інвестиції, пов'язані з реконструкцією та модернізацією, інвестиції у відновлення виробничого апарату.
За способом організаційно-правової взаємодії	Укладення договору купівлі-продажу, договір про спільну діяльність, внески до статутного капіталу, інвестиції, одержані в результаті емісії цінних паперів, інвестиції за рахунок позикового капіталу.
За термінами вкладення капіталу	Довго-, середньо- та короткострокові інвестиції.
За суб'єктом вкладень інвестицій	Інвестиції приватного інвестора, державні інвестиції, інвестиції резидента та нерезидента, змішані інвестиції з позиції країн – джерел капіталу.
За інституційною ознакою	Банківські інвестиції, інвестиції небанківських фінансових установ (страхових, інвестиційних компаній, пенсійних фондів тощо), інвестиції міжнародних фінансових організацій, інвестиції державних органів і транснаціональних корпорацій.
За ступенем ризику	Агресивні (з високим ступенем ризику, проте з найбільшим доходом), помірні (середньоризиковані) та консервативні ризики (без ризику, тобто короткострокові державні облигації).
За рівнем ліквідності	Високоліквідні, середньоліквідні (конвертація інвестицій від одного місяця до шести); низьколіквідні (конвертація більше року); неліквідні (конвертація нецільного майнового комплексу).
За характером формування інвестицій	Автономні інвестиції (утворюються незалежно від національного доходу), індуквані інвестиції (формуються внаслідок збільшення споживчих витрат).

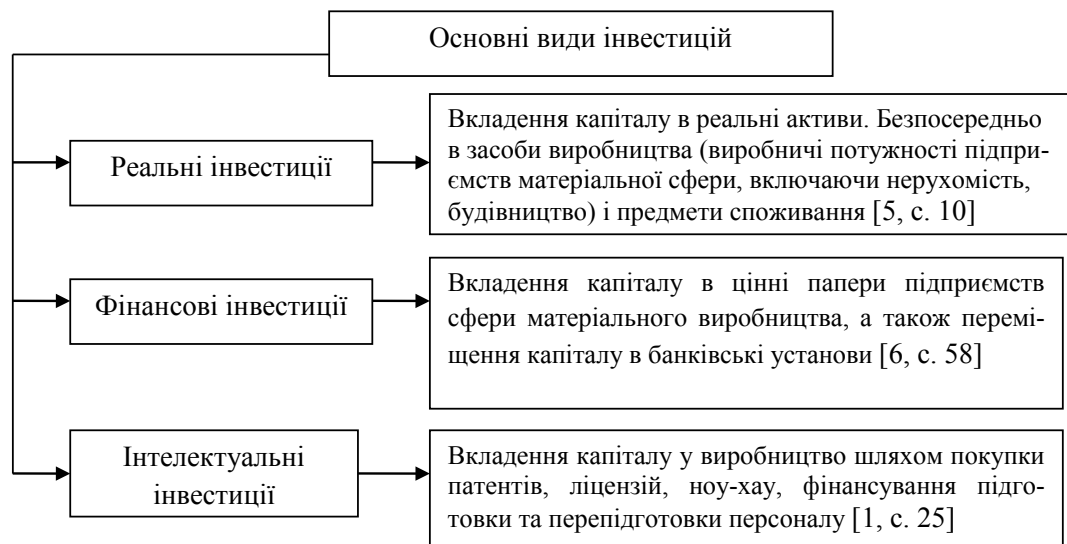

Рис. 1. Основні види інвестицій [1, с. 25; 5, с. 10; 6, с. 58]

бробуту людей, а з іншого боку, комерційною діяльністю, що приносить прибуток. Джерела прибутку страховика – це доходи від власне страхової діяльності, а також від інвестицій тимчасово вільних грошових коштів в об’єкти матеріального виробництва, невиробничої сфери, акції підприємств, державні цінні папери, банківські депозити тощо.

Потенціал (з лат. “potentia” – «сила», «можливість») у переносному значенні позначає сукупність засобів, умов, необхідних для ведення, підтримки, збереження чого-небудь.

Загалом інвестиційний потенціал – це можливість вкладення капіталу задля його подальшого збільшення або інвестиційні можливості щодо ведення, підтримки чи збереження чого-небудь [3, с. 194].

Інвестиційний потенціал страхової компанії – це сукупність коштів, що є тимчасово вільними у взаємозв’язку зі страховими зобов’язаннями або відносно вільними за певних умов їх використання, яку можна використати для отримання інвестиційного доходу з урахуванням узгодження показників ризику та дохідності [19, с. 187].

Також інвестиційний потенціал страхової компанії можна трактувати як наявність фінансових ресурсів, що є в розпорядженні страхової компанії, які тимчасово вільні від зобов’язань і можуть бути спрямовані на інвестування задля одержання доходу. Інвестиційний потенціал страхових компаній цілком залежить від розвитку страхового ринку [15, с. 116].

Основними складовими інвестиційного потенціалу страхової компанії є кошти страхувальників, власний капітал та кошти, залучені у фонди [8, с. 23].

Основну частину інвестиційного потенціалу складають страхові резерви, що формуються за рахунок страхових внесків та утворюють страховий фонд, а дещо меншу частину – власні кошти страховиків. Істотний вплив на зміну інвестиційного потенціалу, що приводить до його

зниження, здійснюють виплати, що виконуються страховиком за договорами страхування та іншими зобов’язаннями згідно з основною діяльністю страховика.

Суттєвою проблемою є кількісне оцінювання інвестиційного потенціалу страхових компаній, оскільки ця категорія є величиною змінною та складається під впливом багатьох чинників. Наприклад, існують великі відмінності між інвестиційним потенціалом страхових компаній, що займаються страхуванням життя, та інвестиційним потенціалом компаній, що спеціалізуються на іншому страхуванні, ніж страхування життя. У зв’язку з цим необхідно проводити порівняльну характеристику інвестиційної діяльності щодо продуктів страхування життя й страхування іншого, ніж страхування життя, щоби створити ефективний інвестиційний клімат у цих сферах діяльності.

Очевидно, таку категорію, як інвестиційний потенціал, неможливо виміряти одним показником, тому необхідно розглянути систему показників, що запропоновані різними авторами (табл. 2).

Окрім того, необхідно враховувати вплив внутрішніх і зовнішніх чинників на інвестиційний потенціал, а цей прояв залежить від видів страхових послуг, адекватності фінансового менеджменту, фінансової стійкості страхової компанії тощо.

Для надання кількісної узагальнюючої оцінки сукупності фінансових ресурсів страхової компанії, потенційно придатної для інвестування, пропонується використовувати показники рівня валового й чистого інвестиційного потенціалу страхових компаній, що запропоновані в роботі Н.Н. Нікуліної [13].

Рівень валового інвестиційного потенціалу страхових компаній (U_{вп}) характеризує співвідношення сукупного обсягу фінансових ресурсів, вільних зобов’язань, які страховики можуть використовувати задля інвестування, й величини активів страхових компаній [13, с. 24].

Таблиця 2

Показники оцінювання інвестиційного потенціалу страхової компанії, структуровані за різними авторами [16; 19, с. 187]

<i>Н.А. Хрущ [19, с. 187]</i>		
Група, блок	Характеристика показників	Недоліки та переваги групи показників
Показники групи 1	Загальна вартість активів страхової компанії та їх структура за напрямками використання, термінами, ризиком тощо.	Активи характеризують лише фактично використані ресурси та не дають можливості визначити повну структуру потенціалу, а особливо на перспективу, тому показники вартості активів доповнюються іншими статичними та динамічними показниками.
Показники групи 2	Рентабельність та оборотність активів, зокрема інвестиційних, основні якісні характеристики використання інвестиційного потенціалу, що дають змогу визначити як ефективність певної структури активів, так і перспективу щодо збільшення потенціалу в майбутньому.	Використання вказаних показників має деякі недоліки, а саме неоднозначність визначення того, за рахунок використання якого активу було отримано прибуток або дохід.
Показники групи 3	Відношення інвестиційних активів до власного капіталу – це специфічний показник, що характеризує ефективність інвестиційної діяльності страхової компанії.	Дає можливість визначити ефективність використання інвестиційного потенціалу для власників капіталу страхових компаній.
Показники групи 4	Динамічні показники, зокрема приріст вартості активів; приріст рентабельності активів; приріст оборотності активів; приріст питомої ваги власних інвестиційних активів.	Простота розрахунку та достовірна інформація про позитивні чи негативні зміни щодо інвестиційного потенціалу страхової компанії.
<i>О.О. Поплавський [16]</i>		
Блок показників	Показник	Алгоритм розрахунку
Блок «Дохідність»	Показник дохідності власного капіталу	$100\% * (\text{Чистий прибуток}) / (\text{Середній обсяг власного капіталу протягом року})$.
	Показник дохідності інвестицій	$100\% * (\text{Фінансовий результат від фінансової діяльності}) / (\text{Середній обсяг фінансових інвестицій протягом року})$.
	Показник дохідності розміщення страхових резервів	$100\% * (\text{Фінансовий результат від фінансової діяльності}) / (\text{Середній обсяг чистих страхових резервів протягом року})$.
Блок «Ліквідність»	Показник ліквідності активів	$100\% * (\text{Високоліквідні активи}) / (\text{Зобов'язання})$.
	Показник покриття ліквідними активами страхових резервів	$100\% * (\text{Високоліквідні активи}) / (\text{Чисті страхові резерви})$.
	Показник покриття ліквідними активами та інвестиціями страхових зобов'язань.	$100\% * (\text{Фінансові інвестиції за винятком участі у капіталі}) / (\text{Чисті страхові резерви})$.
Блок «Диверсифікація»	Показник участі в капіталі	$100\% * (\text{Інвестиції в дочірні підприємства}) / ((\text{Фінансові інвестиції за винятком участі у капіталі}) + (\text{Інвестиції в дочірні підприємства}))$
	Показник частки страхових резервів в активах	$100\% * (\text{Чисті страхові резерви}) / (\text{Активи})$
Блок «Динаміка»	Показник зростання активів	$100\% * ((\text{Активи на кінець звітного періоду}) / (\text{Активи на початок звітного періоду}) - 1)$
	Показник зростання інвестиційного портфеля	$100\% * ((\text{Фінансові інвестиції}) / (\text{Фінансові інвестиції на початок звітного періоду}) - 1)$

$$U_{\text{вп}} = \sum (SS_i + SR_i) / \sum A_i * 100\%,$$

де SR_i – страхові резерви i -ї страхової компанії, грн.; SS_i – власні кошти i -ї страхової компанії, грн.; A_i – активи i -ї страхової компанії, грн.; n – число страхових компаній.

Рівень чистого інвестиційного потенціалу ($U_{\text{чп}}$) страхових компаній дає змогу виміряти співвідношення сукупного обсягу тимчасово вільних фінансових ресурсів (за винятком дебіторської заборгованості), які страховик може використовувати задля інвестування, та його активів.

Чим вище значення $U_{\text{чп}}$, тим більше інвестиційний потенціал, яким володіє страхова компанія, тим вище його потенційна інвестиційна активність [13, с. 24].

$$U_{\text{вп}} = \sum (SS_i + SR_i - D_i) / \sum A_i * 100\%,$$

де D_i – розмір дебіторської заборгованості i -ї страхової компанії за договорами страхування, співстрахування та перестрахування, грн.

На основі представлених даних статистичної звітності дев'яти страхових компаній, одна частина яких займається страхуванням життя, а

інша – іншими видами страхування, розрахуємо за вибраною методикою [13] валовий інвестиційний потенціал цих страхових компаній (табл. 3).

Таблиця 3
Результати розрахунку валового інвестиційного потенціалу (Uвп) страхових компаній України у 2019 р., %

Назва страхової компанії	Рівень валового інвестиційного потенціалу, %
УНІКА	87,56
PZU УКРАЇНА	79,95
ARX	84,17
ІНГО УКРАЇНА	85,71
ТАС СГ	92,56
УСГ & ГЛОБУС	92,60
ОРАНТА	90,87
ПРОВІДНА	92,25
АСКА	73,99

Джерело: розраховано авторами за методикою Н.Н. Нікуліної

Для наочності представимо розрахункові дані, котрі наведені в попередній таблиці, на діаграмі (рис. 2).

Слід зазначити, що для розрахунку вибрані страхові компанії, які за рейтинговою оцінкою різних показників належать до топ-10 страхових компаній (табл. 4), й такі, що не увійшли до рейтингових страхових компаній («ПРОВІДНА», «АСКА»), але за розрахунками також мають досить значний інвестиційний потенціал (табл. 4).

Такий стан підтверджує припущення, що страхові компанії загалом можуть розглядатися як суттєвий інвестиційний ресурс у країні.

В наступній таблиці наведені рейтинги страхових компаній за валовими преміями та за страховими резервами.

Всі страхові компанії, за якими розраховано інвестиційний потенціал (табл. 4), мають значення валового інвестиційного потенціалу більше 50%, що свідчить високу потенційну інвестиційну активність.

Використана методика щодо дев'яти страхових компаній («УНІКА», «PZU УКРАЇНА», «ARX», «ІНГО УКРАЇНА», «ТАС СГ», «УСГ & ГЛОБУС», «ОРАНТА», «ПРОВІДНА», «АСКА») показала, що вибрані страхові компанії мають досить високий інвестиційний потенціал, який розрахунково коливатиметься від 92,60% до 73,99%.

Згідно з використаною методикою, якщо потенціал перевищує значення 50%, то страхова компанія вважається спроможною проводити інвестиційну діяльність.

Висновки. Проведене дослідження щодо пошуку інвестиційних резервів всередині країни з огляду на іноземний досвід може свідчити про те, що одним з основних джерел інвестицій можуть бути страхові компанії.

У статті зроблено розрахунки (за методикою Н.Н. Нікуліної), які підтверджують наявність інвестиційного потенціалу страхових компаній.

Необхідно також відзначити, що в Україні не тільки страховий бізнес має значний інвестиційний потенціал, але й досить розвинута

Валовий інвестиційний потенціал (Uвп)

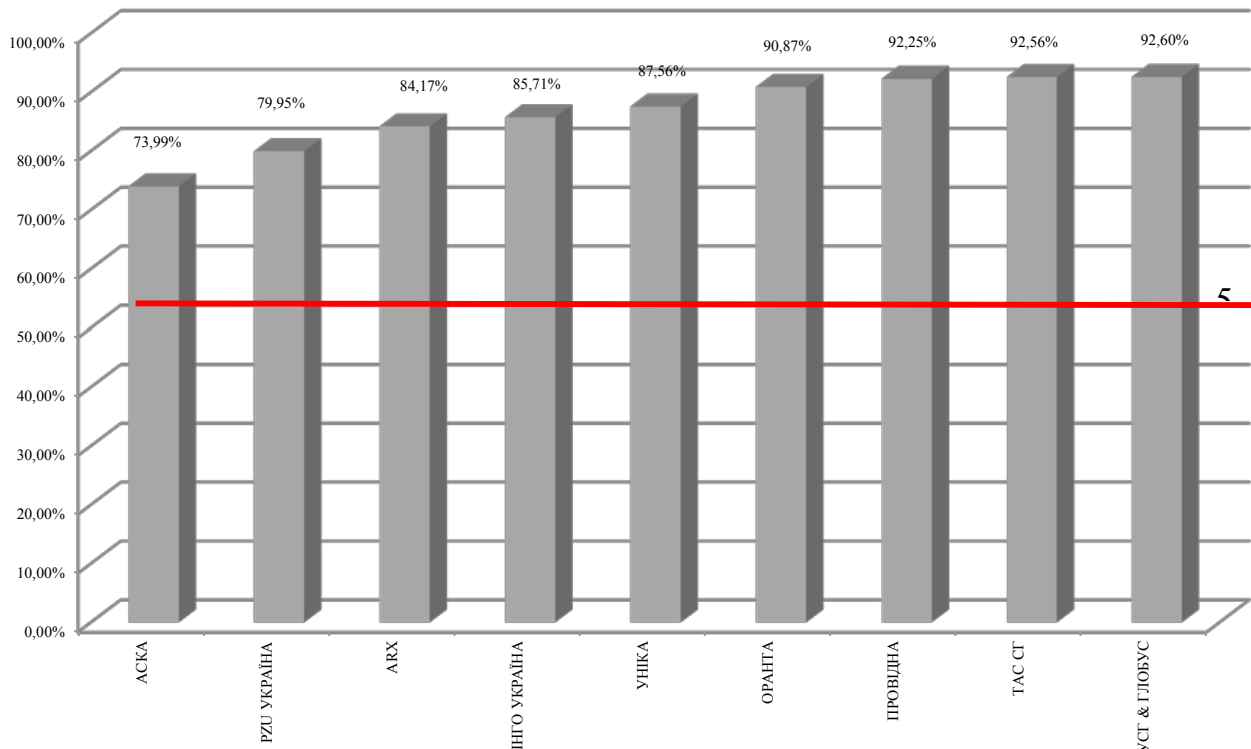

Рис. 2. Розподіл страхових компаній за інвестиційним потенціалом

Таблиця 4

Розподіл страхових компаній за основними рейтинговими показниками [17]

Місце за рейтингом	Назва страхової компанії	Валові премії за 9 місяців 2019 р., тис. грн.	Місце за рейтингом	Назва страхової компанії	Страхові резерви на вересень 2019 р., тис. грн.
1	ARX	1 714 873	1	УНІКА	1 716 101
2	УНІКА	1 693 314	2	PZU УКРАЇНА	1 538 204
3	УСГ & ГЛОБУС	1 389 011	3	ТАС СГ	1 310 184
4	АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	1 382 194	4	ARX	1 271 447
5	ТАС СГ	1 323 623	5	УСГ & ГЛОБУС	1 146 209
6	PZU УКРАЇНА	1 309 638	6	ІНГО УКРАЇНА	1 115 556
7	ІНГО УКРАЇНА	1 153 458	7	АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	1 076 812
8	АЛЬФА СТРАХУВАННЯ	751 428	8	УНІВЕРСАЛЬНА	842 600
9	ВУСО	728 405	9	КНЯЖА	623 700
10	УНІВЕРСАЛЬНА	687 737	10	ОРАНТА	492 500

банківська система, яку також доцільно розглядати як потенційне внутрішнє інвестиційне джерело.

Саме тому визначення інвестиційного потенціалу банківської системи України є не менш важливим та актуальним. Інвестиційний потенціал банківської системи України – це сукупність наявних у банків власних і залучених ресурсів, їх оптимальна структура та раціональне використання для реалізації потреб господарювання [12, с. 69–70].

Складовими частинами, які б дали змогу оцінити інвестиційний потенціал банківської системи, є власний капітал банків (статутний і балансовий капітал), структура залучених ресурсів (велике значення мають строкові ресурси населення й підприємств), прибуток і структура кредитно-інвестиційного портфеля банків [12, с. 70].

Таким чином, виникає потреба створення такого механізму залучення наявних грошових коштів, який би забезпечив не тільки їх використання, але й безумовне повернення з прибутком до власників. З огляду на наявність фінансових ресурсів в країні та їх використання можна забезпечити ефективний розвиток економіки навіть в умовах світової фінансової кризи.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Аньшин В.М. Инвестиционный анализ : учебное пособие. Москва : Дело, 2000. 280 с.
2. Балацький О.Ф., Теліженко О.М., Соколов М.О. Управління інвестиціями : навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Суми : ВТД «Університетська книга», 2004. 232 с.
3. Безродна С.М., Миськова Н.В. Інвестування : компендіум. Чернівці, 2013. 200 с.
4. Бодров В.Г., Соколова О.М. Державне управління у сфері інвестицій та інновацій : навчально-методичні матеріали / уклад. М.Т. Солоха. Київ : НАДУ, 2013. 52 с.
5. Борщ Л.М., Герасимова С.В. Інвестування: теорія та практика : навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : Знання, 2007. 685 с.
6. Вінник О.М. Інвестиційне право : навчальний посібник. Київ : Атіка, 2001. 264 с.
7. Вовчак О.Д. Інвестування : навчальний посібник. Львів : Новий Світ – 2000, 2008. 544 с.
8. Годунок К.Ю. Інвестиційний потенціал страхових компаній. *Наукові записки НаУКМА*. 2011. Т. 120 : Економічні науки. С. 22–27.
9. Горбатюк Л.М. Інвестиції: економічна сутність і класифікація. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2010. № 2. С. 201–204.
10. Гринько П.Л. Дослідження формування інвестиційної політики підприємств як важливого фактору їх стратегічного розвитку. *Економіка і управління підприємством*. 2016. № 1/3 (27). С. 63–68.
11. Лебединська Л.В., Ремньова Л.О. Роль банків та страхових компаній в активізації інвестиційних процесів в економіці України. URL: <http://dSPACE.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/48584/25-Lebedynska.pdf?sequence=1> (дата звернення: 20.01.2020).
12. Луців Б.Л., Стечишин Т.Б. Інвестиційний потенціал банківської системи України. *Фінанси України*. 2009. № 9. С. 67–77.
13. Никулина Н.Н. Зарубежный опыт инвестиционной политики страховых организаций. *Страховое дело*. 2007. № 11. С. 25–29.
14. Паливода К.В. Проблеми формування привабливого інвестиційного клімату як засобу подолання деструкцій в економіці України. *Економіка та держава*. 2018. № 3. С. 4–9.
15. Побоча К.П., Воробей Г.М. Потенціал інвестиційної діяльності страхових компаній на фінансовому ринку України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2017. С. 116–119.
16. Поплавський О.О. Аналіз інвестиційного потенціалу страхових компаній в умовах фінансової нестабільності. *Ефективна економіка*. 2016. № 12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5347> (дата звернення: 20.01.2020).
17. Рейтинг страхових компаній України. URL: <https://forinsurer.com/ratings/nonlife> (дата звернення: 20.01.2020).
18. Рудейчук С.М. Сутність поняття інвестицій та їх класифікація: обліково-економічні аспекти. *Економічний аналіз*. 2013. Вип. 12. Ч. 2. С. 151–154.
19. Хрущ Н.А. Інвестиційний потенціал страхових компаній України. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2014. № 3(65). С. 186–191.

REFERENCES:

20. Anshin V.M. (2000) *Ynvestyconnyj analiz : ucheb. posob.* [Investment analysis : textbook help case], 280 p. (in Russian)
21. Balatsky O.F., Telizhenko O.M., Sokolov M.O. (2004) *Upravlinnja investycijamy : navch. posib. [2-ghe vyd., pererob. i dop.]* [Investment management : textbook. tool. [2nd ed., Remaking. and ext.]]. Sumy : VTD "University Book", 232 p. (in Ukrainian)
22. Bezrodna S.M., Miskova N.V. (2013) *Investuvannja : compendium* [Investing : a compendium]. Chernivtsi, 200 p. (in Ukrainian)
23. Bodrov V.G., Sokolova O.M. (2013) *Derzhavne upravlinnja u sferi investycij ta innovacij : navch.-metod. materialy* [Public administration in the field of investment and innovation : a teaching method. materials] / style. M.T. Solokha. K. : NADU, 52 p. (in Ukrainian)
24. Borsch L.M., Gerasimova S.V. (2007) *Investuvannja: teorija ta praktyka : navch. posibn. vyd. 2-ghe [pererob. ta dop.]* [Investing: theory and practice : textbook. manual kind. 2nd [recast. and extra]]. K. : Knowledge, 685 p. (in Ukrainian)
25. Vinnik O.M. (2001) *Investycijne pravo : navch. posib.* [Investment Law : Educ. Tool]. K. : Attica, 264 p. (in Ukrainian)
26. Vovchak O.D. (2008) *Investuvannja : navch. posib.* [Investing : Educ. tool]. L. : New World 2000, 544 p. (in Ukrainian)
27. Godunko K.Yu. (2011) Investycijnyj potencial strakhovykh kompanij [Investment potential of insurance companies]. *NaUKMA Scientific Notes*, vol. 120 : Economic Sciences, pp. 22–27. (in Ukrainian)
28. Gorbatiuk L.M. (2010) Investyciji: ekonomichna sutnistj i klasyfikacija [Investments: economic essence and classification]. *Bulletin of Poltava State Agrarian Academy*, № 2, pp. 201–204. (in Ukrainian)
29. Grynko P.L. (2016) Doslidzhennja formuvannja investycijnoji polityky pidprijemstv jak vazhlyvogho faktoru jikh strategichnogho rozvytku [Investigation of the formation of investment policy of enterprises as an important factor in their strategic development]. *Economics and enterprise management*, № 1/3 (27), pp. 63–68. (in Ukrainian)
30. Lebedynskaya L.V., Remnyova L.O. The role of banks and insurance companies in the activation of investment processes in the Ukrainian economy. Available at: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/48584/25-Lebedynska.pdf?Sequence=1> (accessed: 20 January 2020). (in Ukrainian)
31. Lutsiv B.L., Stechishin T.B. (2009) Investycijnyj potencial bankivskoji systemy Ukrainy [Investment potential of the banking system of Ukraine]. *Finance of Ukraine*, № 9, pp. 67–77. (in Ukrainian)
32. Nikulin N.N. (2007) Zarubezhnij opit ynvestyconnoj polytykystrakhovykh orghanyzacyj [Foreign experience of investment policyinsurance organizations]. *Insurance business*, № 11, pp. 25–29. (in Russian)
33. Palivoda K.V. (2018) Problemy formuvannja pryvablyvogho investycijnogho klimatu jak zasobu podolannja destrukcij v ekonomici Ukrainy [Problems of formation of attractive investment climate as a means of overcoming destructions in the Ukrainian economy]. *Economy and state*, № 3, pp. 4–9. (in Ukrainian)
34. Pobocha K.P., Vorobey G.M. (2017) Potencial investycijnoji dijalnosti strakhovykh kompanij na finansovomu rynku Ukrainy [Potential of investment activity of insurance companies in the financial market of Ukraine]. *Scientific Bulletin of the International Humanities University*, pp. 116–119. (in Ukrainian)
35. Poplavsky O.O. (2016) Analiz investycijnogho potencialu strakhovykh kompanij v umovakh finansovoji nestabilnosti [Analysis of investment potential of insurance companies in conditions of financial instability]. *An efficient economy*, № 12. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5347> (accessed: 20 January 2020). (in Ukrainian)
36. Rating of insurance companies of Ukraine. Available at: <https://forinsurer.com/ratings/nonlife> (accessed: 20 January 2020). (in Ukrainian)
37. Rudeychuk S.M. (2013) Sutnistj ponjattja investycij ta jikh klasyfikacija: oblikovo-ekonomichni aspekty [The essence of the concept of investment and their classification: accounting and economic aspects]. *Economic analysis*. № 12. T. 2, pp. 151–154. (in Ukrainian)
38. Khrushch N.A. (2014) Investycijnyj potencial strakhovykh kompanij Ukrainy [Investment potential of insurance companies of Ukraine]. *Scientific Bulletin of Poltava University of Economics and Trade*, № 3(65), pp. 186–191. (in Ukrainian)